

SECTION III. FINANCE AND BANKING; TAXATION, ACCOUNTING AND AUDITING

DOI 10.36074/logos-18.08.2023.08

ОЦІНКА ОПТИМІЗАЦІЙНИХ ПАРАМЕТРІВ РЕСУРСНОЇ БАЗИ БАНКІВ УКРАЇНИ

ORCID ID: 0000-0002-7496-0392

Аврамчук Лідія Андріївна
доцент кафедри банківської справи та страхування
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Кармазіна Діана Сергіївна
студентка спеціальності «фінанси, банківська справа та страхування»
Національний університет біоресурсів і природокористування України

УКРАЇНА

Для того, щоб оптимізувати ресурсну базу банків України варто застосовувати параметри, які об'єднують між собою у такі групи: маркетингові параметри та параметри адміністративного впливу. Зазначимо, що до першої групи відносяться в основному параметри зовнішнього впливу у формі закріплення абсолютних або відносних параметрів роботи банківської установи, дотримання яких являються обов'язковими для банку. Варто зауважити, що всі нормативи обов'язкових резервів є директивним інструментом до комерційних банків, натомість результати проведення стрес-тестування являються інструментом селективної дії, які стосуються окремого банку та включають в себе рекомендації відносно параметрів окремих елементів ресурсів банків [1].

До групи адміністративних параметрів, які дозволяють оптимізувати фінансових ресурсів банківської установи відносять відповідні рішення вищого органу управління банківської установи відносно збільшення статутного капіталу банку. При дослідженні маркетингових інструментів, які дозволяють оптимізувати ресурсну базу варто звернути увагу на такі питання:

1. аналіз та процес сегментування ринку для того, щоб визначити найбільш привабливі сегменти з позиції їх вигідності та можливості ресурсних запозичень та залучень;

2. розробка банківських продуктів для того, щоб здійснити вплив на загальні обсяги та структуру ресурсів банківської установи, процес формування цінкових параметрів, які утворюють банківські продукти;

3. визначення каналів збуту, які є оптимальними для ресурсних банківських продуктів;

4. проведення ефективного рекламно-інформаційного супроводу роботи банку в напрямку оптимізації його фінансових ресурсів [2].

В наступній таблиці наведемо взаємозв'язок інструментів оптимізації із видом фінансових ресурсів банку (табл.1).

Таблиця 1

Оцінка взаємозв'язку інструментів оптимізації із видом фінансових ресурсів банків України

Види банківських ресурсів	Основні інструменти оптимізації	
	Маркетингові	Адміністративно-нормативні
Власні ресурси банку, до яких відносяться статутний, резервний та регулятивний капітал, нерозподілений прибуток	Формування належного іміджу дає можливість швидко провести підписку на акції, які емітовані банком та залучити субординований борг.	Реалізуються шляхом закріплення нормативів НБУ, мінімального розміру капіталу та проведення контролю за їх додержанням.
Залучені банківські ресурси, тобто депозити фізичних осіб	Депозити у відповідності до очікувань клієнтів, зростання ставок депозитів, проведення вигідних акцій для клієнтів, проведення перехресних продаж, реалізація проектів, які стосуються виплати зарплат, залучення клієнтів, що проводять акумулювання грошових потоків, розширення каналів залучення депозитів дистанційно, надання додаткових послуг до депозитів, покращення наявного сервісу.	Закріплення основних режимів функціонування депозитів, окреслення кількісних параметрів та визначення процедур гарантування, які стосуються захисту вкладів, а також застосування механізмів мінімального резервування.
Запозичені банківські ресурси (зовнішні запозичення, міжбанківський кредит, випуск облігацій, кредити рефінансування операції РЕПО	Підтримка репутації банку при проведенні міжбанківського кредитування, зовнішніх запозичень та емісії облігацій, переважають при задовільній кон'юктурі ринку.	Закріплення кількісних параметрів, операцій із рефінансування та операцій РЕПО переважають при виникненні проблем на фінансовому ринку.

дані сформовано з [3]

Зупинимося на кожному із фінансових ресурсів, які входять до складу ресурсної бази банків більш детально. Оскільки динаміку та структуру власного капіталу проаналізували на рис. 2. потрібно на наступному етапі провести факторний аналіз зобов'язань банків (табл. 2).

Таблиця 2

Аналіз зобов'язань банків України в 2018-2022 р.

Показники	2018	2019	2020	2021	2022
Всього зобов'язань, млн. грн.	1149670	1293377	1613381	1798270	1762042
Депозити, млн. грн.	965959	1098583	1380576	1549598	1507332
Цінні папери власного боргу	4187	3382	3039	2238	2069

дані сформовано з [4]

За наведеною інформацією можемо зробити висновок, що в період з 2018 до 2021 рік зобов'язання банків України значно зросли, це спричинило активні

бойові дії на території країни та погіршенням політичної, економічної ситуації. Так, на кінець 2022 року зобов'язання скоротилися на 2,1% в порівнянні з 2021 роком і становили 1762042 млн. грн., це відбувалося в основному за рахунок скорочення загальної суми обсягів депозитних ресурсів. В наступній таблиці наведемо структуру та динаміку депозитного портфеля банківської установи, що є одним із основним видом залучених ресурсів.

Таблиця 3

**Динаміка депозитів резидентів в банках України за строками
в 2018-2022 р.**

Показники	2018	2019	2020	2021	2022
Всього, млн. грн.	932967	1071666	1348130	1503909	1467104
На вимогу	456467	590541	805964	1007206	1046473
До 1 року	322065	348542	395726	350397	281079
Від 1 до 2 років	125571	108142	129862	128628	123421
Більше 2 років	28863	24442	16578	17678	16131

дані сформовано з [4]

Провівши аналіз депозитного портфеля банківських установ можемо зробити висновок, бачимо, за період 2018-2021 років спостерігалася дуже стійка тенденція до збільшення розмірів вкладів, однак за 2022 рік вони знизились на 2,4%, основними чинниками чого є активна стадія війни та карантинні обмеження. Значну питому вагу цих депозитів складала кошти на вимогу. Відносно депозитів резидентів, які мають термін від 1 до 2 років з 2019 до 2021 рік вони зросли в 1,85 рази, однак протягом 2022 року скоротилися на 634 млн. Питома вага в загальній сумі вкладів складала 3,9%.

Для банківських установ важливим чинником для розвитку є той факт, що в банку всі залучені ресурси мають бути в стабільному стані, це дозволить їм проводити активні операції, особливо для надання кредитів клієнтам на довгострокову перспективу, оскільки повернення цих коштів буде не достатньо швидким, а в деякій мірі навіть проблемним, тому в них повинен завжди бути відповідний обсяг фінансових ресурсів, які зможуть покривати витрати.

На основі зобов'язань банку та його капіталу, які становлять ресурсну базу проаналізуємо ефективність використання залучених ресурсів (табл. 4).

Таблиця 4

**Аналіз ефективності використання залучених ресурсів
банків України в 2018-2022 р.**

Показники	2018	2019	2020	2021	2022
Зобов'язання банку, млн. грн.	1204743	1293377	1613381	1797718	1950601
Капітал банку, млн. грн.	154960	199921	209460	255514	239105
Валюта балансу, млн. грн.	1359703	1493298	1822841	2053232	2189706
Частка зобов'язань у валюті балансу, %	88,6	86,6	88,5	87,6	89,1
Частка капіталу у валюті балансу, %	11,4	13,4	11,5	12,4	10,9
Співвідношення зобов'язань та капіталу (коефіцієнт фінансової стійкості)	7,8	6,5	7,7	7,1	8,2

дані сформовано з [4]

З наведеної таблиці можемо зробити висновок, що банки України збільшили масштаби своєї діяльності у 2022 році порівняно з 2018 роком, про що свідчить збільшення валюти балансу. Ці зміни відбулися як рахунок збільшення зобов'язань на 61,91%, так і збільшенням капіталу банку, на 54,30%. Виходячи з цього можемо зазначити, що банки має таку структуру ресурсної бази, яка призводить до потреби в трансформації короткострокових ресурсів у довгострокові, оскільки необхідно задовольнити попит на високоліквідні активи.

Отже, загальний рівень ефективності системи управління визначеними оптимізаційними параметрами варто розглядати як важливим фактором для того, щоб підвищити ліквідність, надійність, стабільність та прибутковість роботи банківських установ.

В умовах конкуренції варто на постійній основі вдосконалювати механізм та форми управління як активами, так і пасивами банків України.

Список використаних джерел:

- [1] Гриджук Д. М. (2018). Управлінська структура сучасної бізнес-моделі банку. *Економіка та держава*, (9), 44-48.
- [2] Зверук Л. А., Дідковська Ю. С. (2020). Концептуальні основи організації системи ризик менеджменту в банках. *Бізнес Інформ*, (9), 238–245.
- [3] Онищенко Ю.І., Заяць Е.Л. (2020). Визначення видів бізнес-моделей банків в банківській системі України. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*, (27), 125-132.
- [4] Офіційні дані Національного банку України(2023). Вилучено з <https://bank.gov.ua>.